

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ו

פרשת בראשית

א. העמק דבר .

פרק א' פסוק ה':

(ה) ולחשך קרא לילה . פי' חז"ל ריש מס' פסחים קרא הקב"ה לחשכה ופקדה לילה . למדונו רבועיטו שלא ימא דחשך הוא העדר האור לצד . כמו בענש היום כשכוחמיה החלונות נעשה חשך . וא"כ אינו נראה . אבל באמת חשך הוא נראה כפ"ע ג"כ בדכתיב ובורא חשך וטעות גדול לומר שחשך אינו אלא העדר האור . אלא ה' טוטה שניהם כמו כחוס הקדושה והטומאה . (ועי' מס"כ להגן כ"ו ס') ואל תקשה מאי מועיל נראה זו . הרי בלא נראה יהי' חשך בהעדר אור .

אבל כבר סורנו חז"ל (כפ' הלוק

ובב"ר ס' גח ובירושלמי פסחים ס' א') דאור האש אינו מטהיר ביום במקום חשך כמו בלילה שבו החשך מושל . ומזה הבינו אנשי מעלה כישיבתם בחשך מתי יום ומתי לילה . וכמו באור וחשך של יום ולילה . כך בכ"ד שנמשל לאור וחשך כך הוא . דיש כמה סוכות שאין האדם מרגיש כ"כ צטת שהוא מולח עד שנעשה עמי ומכיר הטובה . וכך העביר ית' בעולמו . ויהי ערב ויהי בקר . סי' נעשה שהיה ערב כלן היה בקר במק"א על פני ארך סתבל .

אלוה

1. לכאורה מה כולל הקושי?
2. על מה פוצט הויכוח?
3. כמה הדולמא de קדושה ומואה מסייצת לפרשנו?
4. מהי הדולמא de "אנשי מצפה"?
5. מה "פספוצ הקפ"ה פאולמו"?
6. מהו חיולשו de פרשנו פקטא האחרון?

* * *

ב. ספורנו עם פירוש הרב י. קופרמן .

פרק ב' פסוקים כא', כב': (כא) ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם,

שלא יפתר ולא יצטער⁷⁵ . ויקח אחת מצלעתיו⁷⁶ . מפני שקבר צבר עפרו וקבר מבחר כל הראוי להיות חמר לצורתו החיונית⁷⁷ . לפיכך כאשר רצה ליצר צורת הנקבה, שהיא כמעט דומה אליו⁷⁸, היה ראוי לקחת קצת חמרו⁷⁹, והוא "אחת מצלעתיו".

(כב) ויכן אלהים את הצלע... לאשה, להיות לה צורת האיש וסגולותיו⁸⁰, ושתהיה נבדלת מקונו בכלים גשמיים בלבד, אשר גם יהיה הקבדל ביניהם⁸¹, באפשרות השלמות⁸² ברב ובמועט⁸³.

כא

76. מלשון צער וכאב. 77. קשה לרבינו מדוע ה"עזר כנגדו" נעשה מן האדם עצמו, ולא כבריאה נפרדת מחומר אחר. 78. רבינו לעיל פסוק יח. 79. אותן "חלק נכבד" מן האדמה.

כב

80. כלומר, "אשה" מלשון "איש". בעלת אותה צורה איכותית (יצויין - ואין זה קושיא על רבינו דוקא - כי המלה "איש" טרם הופיעה בתורה, ואנו למדים "אשה" מ"איש" שטרם שמענו עליו! מעין הרי זה בא ללמד ונמצא מלמד). 81. אף על פי שלא היה ראוי שיהיה העזר שווה לו לגמרי (לשון רבינו לעיל פסוק יח), מבחינת הצורה האשה היא ואריאציה קלה על האיש, וההבדל המשמעותי ביניהם הוא 'בכלים הגשמיים' בלבד. 82. כאשר יש לכל אחד ואחת האפשרות להשיג שלימות. 83. כל אחד ואחת לפי כוחותיו השונים (בינה יתירה לאשה וכדו').

אלוה

1. **אמה "תרדמה"?**
2. **אמה לא שוה מן הצפר?**
3. **אמה מקפידה האשה לאיש ופאה היא שונה מןו?**
4. **אינה "כאיש" ניתנו לאשה השונים מן הניתן לאיש?**
5. **מה ההפך ביניהם פ"העת הפחות?"**

* * *

ג. רש"ד הירש.

פרק ב' פסוק כב':

בשר

קרוב ל"בשר"; והרי כאן ביטוי לעומק המשמעות של גוף האדם הסהור; אין בשר אלא מבשר; הוא מבשר לעולם את בשורת הרוח, ולרוח - את בשורת העולם. "בשר" כולל את כל גוף האדם, - להוציא עצמות ודם. הוא כולל אפוא: עור, שריר ועצב, הוה אומר: את כל המתחוכים כ"ן הרוח לעולם. סול מן הנוף את הבשר, - ונטלת ממנו כל קשר עם העולם. לא הוא ישפיע על העולם, ולא העולם יודע לו. ומכאן הניגוד ל"בשר": אבן (יחזקאל לו, כו). - ויבן. גם במקומות אחרים מצינו "בנה" בהוראת "יצר", - ומכאן "תבנית".

אלוה

1. **איך פרשנו מפין כאן את השימוש פאמה: "פער" דוקא?**
2. **מהו ההפך הצקרוני והמצוי עם יחד ביצירת האשה לצמות פריאת האיש?**
3. **מה פאמה השימוש פלשון: "ויבן" כאן?**
4. **אמה שניהם שווי ופאה הם נפדליות?**
5. **איך כל זה קשור לאופן יצירתה של האשה?**

* * *

ד. תורת משה - אלשיך.

פרק ב' פסוק כג':

וזהו אומרו על כן ששמתי חוה באדם, לא בלבד ימשך אחדות לך לבדך, כי אם גם לכל איש עם אשתו כי יש להם קשר בנפשותם גם מאז, ואינו חסר להם כי אם מה שגם כן והיו לבשר אחד, וזהו והיו כו'.

2 או שיעור הענין, תדע למה עשה יתברך חוה מאדם ולא מעפרו, מפני שעל כן יעזב איש כו' ודבק באשתו, מה שאין כן אם היתה מעפר, שלא יהיה להם דבקות כמדובר למעלה...

3 או יאמר זאת הפעם בלבד הוצרך היות עצם מעצמי ובשר מבשרי להתקשר, ולא נעשית מעפר אך ממני, והלא אין צורך להתקשר אל

(כז) והנה ממוצא דבר באומרו: לזאת יקרא אשה, היה נראה שלא יהיה דבקות זה רק לו עם חוה שלוקחה ממנו, אך לא כן לכל איש ואשה אשר יולדו אחר כך, על כן באת תורתנו ואמרה: על כן יעזב איש כו' ודבק באשתו, כלומר כי יחס זה לכל סתם איש ואשה שבעולם, וזהו יעזב כו'. והוא כי הנה אדם כל נשמות הבאות לעולם נכללו בו והיו בו בכח, כמו שאמרו ז"ל בשמות רבה (ג, א) אבות דרבי נתן לא ג' על פסוק (איוב לח) איפה היית ביסדי ארץ. ועל דרך זה בחוה בת זוגו נשמות הנשים. ועל ידי כן בהכלל חוה באדם נכללות כל נפש איש בבת זוגו.

בראשית

היות עצם מעצמיו, שלמה שלזאת יקרא אשה על כי מאיש לוקחה זאת שהיו כל הזוגים יחד בי, ונתקשר כל נפש איש עם בת זוגו, על כן אותו הקשר יספיק שעל כן יעזב איש כו' מהטעם האמור.

4 או יאמר בשום לב אי זה הדרך היה מקום לומר שלא יעזוב אביו ואמו. אך הוא בהזכיר מאמרם ז"ל (נדה לא א) שאב ואם עושין הגוף והקב"ה נותן הנפש, ובשום לב אל אומר לבשר בלמ"ד, יאמר הן זאת שלוקחה מאדם תדבק בו, אך יתר אנשים שלוקחו מאב ואם על דרך זה יותר ידבקו במבאשה זרה לו, לזה אמר נהפוך הוא, כי אדרכה על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו מהטעם האמור. והראיה כי הלא בהדבק באשתו אינה כדי לעשות בין שניהם נפש, כי אם לעשות בשר אחד כי הוא ואשתו עושים הגוף, והקב"ה נותן הנשמה כי שלשה שותפין באדם וכו', ואם כן איך הבן הילוד מהם ידבק בהם שהם אביו ואמו, ולא בבת זוגו שיש לו בה קורבת נפש, אשר היו יחד באדם טרם הלקח חוה ממנו כמדובר. 5 עוד ירמוז טעם אל מה שהאיש יאות יחזר אחר האשה, ולא יתהפך לחזר החלק אחר הכל, וזהו על כן שמאיש לוקחה, אבידתו היא, וילך ויחזר וידבק כמו שהיתה כבר אשתו ואיבד אותה. ועוד לנו דרך אחרת על הקרא אבדתו, שכזווג ראשון למעלה אמרו בת פלוני לפלוני שהוא עיקר, ואיבדה אחר הולדו, ומחזר אחריה.

אלות

1. על אינה לפון מיוחדת פסוק פונה פרשנו את דבריו פקטצ הראשון?
2. מה חידושו פלימודו זה?
3. פקטצ השני מנאק פרשנו למה לא קרא את האשה טע כן מן הצפר, מהו הסברו?
4. על אינה קשר מדבר פרשנו פקטצ הפלישי?
5. איך פקטצ הרביעי מתמודד עם הנאמר פסוק?
6. פקטצ החמישי צונה פרשנו על צנין נוסף, מהו ומה הסברו?

* * *